

Versterven maakt de dood niet mooier dan het is

‘Waarom dwingt u mij om door te leven?’

Ik heb het recht om te sterven door de hand van de dokter en artsen die daaraan niet willen meewerken, dwingen mij om door te leven. Dat idee is steeds breder geaccepteerd, zegt Theo Boer. Het voor de handliggende alternatief van versterving krijgt daarbij opvallend weinig aandacht.

Het was een dag zoals wel vaker. Ergens in Nederland mocht ik een inleiding over euthanasie en ‘klaar met leven’ houden. Ik had betoogd dat euthanasie, als je er al voor bent, een uitzondering moet blijven.

Ik had gewezen op christelijke bronnen - de Bijbel; Augustinus, die zegt dat hij zich zelfdoding kan voorstellen maar dat een mens toch op een natuurlijke dood moet wachten. We hadden gekeken naar filosofische bronnen - de filosoof Kant, de vader van het moderne autonomiedenken, die zegt dat autonomie zelfdoding uitsluit; de filosoof John Stuart Mill, die zelfdoding vergelijkt met het jezelf verkopen als slaaf. Zoiets als je democratische stemrecht gebruiken om op een dictator te stemmen.

De oudere dame die naar me toe gekomen was, had me eerst om mijn *powerpoint*-presentatie gevraagd. Ik beschouwde dat als een compliment maar net toen ik haar mijn papieren exemplaar had gegeven, zei ze: “Ik voel me door u ernstig in de kou gezet. Het gaat toevallig wel om mijn leven.”

Ik vroeg waaruit haar lijden bestond. “Dat is het hem nou juist. Ik lijd niet echt. Op een paar kwalen na ben ik gezond. Maar ik vind het gewoon genoeg geweest. Ik heb een mooi leven gehad en het is tijd om nu te stoppen. Voor de trein springen wil ik niet. Waarom dwingt u mij om door te leven?”

Het was een lange dag geweest. “Hebt u vanavond nog koffie gedronken?” vroeg ik verstoord. Ze keek me aan. “Jazeker. Hoezo?”

“Het is vandaag woensdag 8 januari. Als u nu stopt met eten en drinken, bent u (- ik rekende even -) op 16 januari dood. Als u dan zo autonoom wilt zijn, waarom gaat u dan jaren wachten op een pil die toch niet komt?”

Een tijd eerder had een oud-politicus op een soortgelijke op-

Je kunt je eigen voortleven ook vieren. Foto SXC

merking al eens boos opgemerkt dat een pil hem veel comfortabeler lijkt en hij de koffie nog veel te lekker vindt. Daarmee was op slag duidelijk geworden dat het met die doodswens van hem wel meeviel.

Maar tot mijn schrik reageerde de dame van vanavond opgetogen. “Echt waar? Dat hebben ze mij nooit verteld! Ik ga er gelijk met mijn man over praten!”

Sputje

Heb ik deze mevrouw een immoreel advies gegeven? Ik denk het niet. Hoewel versterven, een andere term voor stoppen met eten en drinken, geen ellendige dood is, wordt er niets mooier gemaakt dan het is.

Een dokter die je een ‘sputje’ of een ‘pilletje’ geeft om je zachtjes in slaap te brengen - dat kan

je zomaar een paar keer in het leven gebeuren. Maar bij versterven wordt de beslissing tenminste wat hij is: een dramatische en onomkeerbare keuze om dood te gaan.

‘Als u dan zo autonoom wilt zijn, waarom gaat u dan jaren wachten op een pil die toch niet komt?’

Omdat je hier echt zelf de regie hebt, zal iemand zich wel drie keer bedenken en tussentijds kan hij ook altijd nog terug. Van zijn wilskracht wordt veel meer verlangd dan wanneer een dokter de kastanjes voor je uit het vuur haalt.

Dat de arts niet wordt belast

met de uitvoering van een actieve levensbeëindiging scheelt voor hem of haar een hoop stress en emotie. Geen wonder dat veel artsen, ook binnen de KNMG, een voorkeur uiten voor patiënten

die voor versterving kiezen. Dat heeft er zeker ook mee te maken dat versterving dichterbij ligt tegen een natuurlijke dood.

Er zijn zelfs ouderen die niet ‘sterven omdat zij stoppen met eten en drinken’ maar omgekeerd: zij ‘stoppen met eten en drinken omdat zij stervende zijn’.

Het accepteren van versterving kan in die gevallen niet alleen toegestaan maar ook geboden zijn. Het christelijk geloof ziet actieve levensbeëindiging als een intrinsiek problematische daad maar tegelijkertijd mag men een aanstaande dood ook verwelkomen.

Recht

In dat stadium was de dame van die avond nog lang niet. Ter plekke probeerde ik de schade te beperken: “Niet gelijk stoppen met eten en drinken hoor!” en “Denk er alstublieft nog goed over na!” bond ik haar op het hart voordat ik me naar de laatste trein spoedde. Daarin eenmaal gezeten had ik een knoop in mijn maag. Hoe kan iemand het eigen voortleven, in plaats van dankbaar te zijn en de handen te vouwen, zo problematiseren?

Nóg ligt, juridisch gesproken, het accent op de regel: het leven beschermen. Leven is beschermwaardig, ook oud leven, gekwetst leven en leven dat iemand zelf niet meer ziet zitten. Dat een wilkeurige dame, kerkelijk meelevend, inmiddels de bewijslast heeft omgedraaid, is een signaal dat niet serieus genoeg genomen kan worden.

De publieke opinie is inmiddels hard op weg naar een ‘recht op een geregisseerde dood’; mensen die geen euthanasie of hulp bij zelfdoding ontvangen, houden artsen en politici verantwoordelijk voor het feit dat zij ‘gedwongen worden om door te leven’. Wat zegt dat over onze samenleving? En wat zegt het van onze visie op ouder worden? Wordt dus vervolgd.

Theo Boer

Dr. Theo Boer is Universitair Docent ethiek aan de Protestantse Theologische Universiteit en voorzitter van de redactie van de Lindeboom Reeks.

